

bron: Movares QS, oktober 2016

door: prof. mr. Friso de Zeeuw, praktijkhoogleraar Gebiedsontwikkeling TU Delft

De nieuwe Omgevingswet komt langzaam maar heel zeker dichterbij. Op zijn vroegst treedt deze wet - die maar liefst 26 wetten en 120 algemene maatregelen van bestuur vervangt - in 2019 in werking. Het kan met gemak langer gaan duren. Het gaat over onderwerpen als: ruimtelijke ordening, infrastructuur, bouwen, grondbeleid, milieu, waterbeheer en natuur. Het is een mega-wetgevingsoperatie die zijn weerga niet kent.

De huidige wetgeving is in de loop van decennia veelal sectoraal en gefragmenteerd opgebouwd. Als je het totaal bekijkt, zie je een enorme, volgehangen kerstboom die bijna omdondert. Met de Omgevingswet wil dit kabinet het wettelijk systeem 'eenvoudig beter' maken. Dat moet leiden tot een meer integrale, betere, snelle en goedkopere besluitvorming door de overheid (gemeente, provincie, waterschap en rijk). En tot meer ruimte voor private en particuliere initiatieven en investeringen, onder het motto van 'uitnodigingsplanologie'.

De Tracéwet is het voorbeeld van een wet die opgaat in de Omgevingswet. Het Tracébesluit komt in nieuwe wet terug in iets andere vorm: het projectbesluit. Het wordt de kunst om je tijdig goed te informeren waar de verschillen precies zitten met de huidige regeling. Bij wet- en regelgeving zit de duivel vaak in het detail. In die zin zit de Omgevingswet vol met duiveltjes....

Het parlement heeft het wetsontwerp vorig jaar met ruime meerderheid geaccordeerd. Dat betekent dat het wetgevingsproces onomkeerbaar is geworden: hoe je er ook over mag denken, de nieuwe wet komt er onherroepelijk aan. Wij krijgen er allemaal in ons werk mee te maken. Soms eerder dan je zou denken, omdat verschillende gemeenten experimenteren met nieuwe instrumenten die in de wet zijn opgenomen, zoals de 'omgevingsvisie' en het 'omgevingsplan'.

Hebben marktpartijen zoals investeerders, bouwers en ingenieursbureaus baat bij de wet? Zij wensen dat direct aanspreekbare ambtenaren en bestuurders hun ingediende plannen en projecten in behandeling nemen, met gevoel voor urgentie. Zij hopen op redelijke, niet-overtrokken kosten, overzichtelijke en zinnige onderzoeksverplichtingen en publieke eisen. En zij verwachten een toetsingskader dat voldoende ruimte en flexibiliteit biedt om de plannen aan te passen aan de wensen van eindgebruikers, de financieel-economische haalbaarheid en het draagvlak in de omgeving.

Als we naar de doelstellingen van de wet kijken en naar de verantwoordelijke minister, Melanie Schultz, luisteren, geeft dat 'een goed gevoel'. Maar hoewel er nu een volwaardige wet ligt, is het toch te vroeg om op dit moment al een afgerond positief oordeel geven. De vier nieuwe algemene maatregelen van bestuur, waar bijvoorbeeld ook het Bouwbesluit in is opgenomen, moeten meer helderheid bieden. Deze regelingen zijn inmiddels in ontwerp beschikbaar: dikke pakken papier.

Naast al die nieuwe voorschriften is voor het welslagen van de Omgevingswet minstens zo belangrijk: de mentaliteit, houding en gedrag die de toepassers van de wet - lokaal, provinciaal en landelijk - aan de dag leggen. Is dat lijdzaam, bureaucratisch of meedenkend en met gevoel van urgentie? Waarbij men 'na vijven' nog even doorwerkt om in ieder geval een besluit te nemen waarmee de belanghebbende verder kan (ook al is dat besluit negatief).

Van professionele marktpartijen vergt dit overigens een werkwijze en communicatie die het ook mogelijk maken dat overheden zich zo opstellen. In dit voorbeeld: zelf tijdig initiatief nemen om deugdelijk onderzoek te doen en bereidheid om naar creatieve oplossingen te zoeken om aan bezwaren tegenmoet te komen. Bij mij scoort de Omgevingswet nu voorlopig een 6. Dat kan een 8 worden maar ook 4.

Prof. mr. Friso de Zeeuw is praktijkhoogleraar Gebiedsontwikkeling TU Delft. Na zijn universitaire juridische opleiding, was hij politiek-bestuurder bij zowel de gemeente als de provincie, beleidsadviseur (bij de gemeente Amsterdam), organisatieadviseur (bij Berenschot) en directeur Nieuwe Markten bij BPD. Hij staat bekend om zijn scherpe analyses en gepeperde stellingnames over gebiedsontwikkeling, ruimtelijke ordening, woningmarkt, grondbeleid, omgevingsrecht en bestuurlijke organisatie. De Zeeuw bekleedt een tiental bestuursfuncties en commissariaten. Zo is hij voorzitter van de Raad van Commissarissen van Movares.